

Werkinstructie invuller kijklijst

1. Inleiding:

De peuterspeelzaal en het kinderdagverblijf vinden het belangrijk een bijdrage te leveren aan de doorgaande ontwikkelingslijn van kinderen. Om de overgang van de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf naar de basisschool te versoepelen wordt op de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf een kijklijst ingevuld. Een goede overdracht en samenwerking vergemakkelijkt voor een peuter de overgang van de voorschoolse naar de vroegschoolse periode.

De kijklijst wordt in principe één keer ingevuld, vlak voor de overgang naar de basisschool of als de peuter gaat verhuizen. De kijklijst wordt ook ingevuld als het kind binnen de gemeente naar een andere peuterspeelzaal of ander kinderdagverblijf gaat (zie note).

De kijklijst is geen “scorelijst” maar wordt ingevuld op basis van het beeld dat de leidster¹/pedagogisch medewerker van het kind heeft. Het is ook de bedoeling dat het kind in verschillende situaties beschreven wordt, bijvoorbeeld bij het brengen en halen, het vrije spel, kringactiviteiten, creatieve activiteiten en buitenspelen. Op deze manier kan voorkomen worden dat de kijklijst een momentopname weergeeft.

Uitgangspunten

Met het invullen van de kijklijst wordt geen beoordeling gegeven in de zin van goed of slecht, normaal of afwijkend. *Het is een beschrijving van het waargenomen gedrag.*

Om de kijklijst goed in te kunnen vullen is het belangrijk dat de invuller het kind voldoende kent en een beeld heeft van zijn ontwikkeling. Bij twijfel is het goed dit met een collega te bespreken.

2. Voorwaarden

- De lijst wordt ongeveer een maand voordat het kind de peuterspeelzaal of kinderdagverblijf verlaat ingevuld door de eigen leidster/pedagogisch medewerker van het kind.
- De ingevulde lijst wordt zo mogelijk besproken met een collega die het kind kent. Bij het kinderdagverblijf is de kans groot dat een collega het kind ook kent omdat er altijd twee pedagogisch medewerkers op de groep staan, bij de peuterspeelzaal is die kans klein. Voor de peuterspeelzaal kan dit, zolang er geen twee professionals voor de groep staan, waarschijnlijk niet gerealiseerd worden.
- Onder aan het formulier geeft de ouder¹ schriftelijk toestemming aan de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf voor de overdracht van de kijklijst naar de basisschool. Deze toestemming geldt tevens voor de zgn. ‘warme overdracht’, het overdragen van (aanvullende)gegevens in een persoonlijk contact tussen invuller en ontvanger.
- Zonder toestemming van de ouder(s) mag de leidster/pedagogisch medewerker geen kijklijst en/of (aanvullende) informatie over het kind aan de basisschool geven.
- Op de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf blijft een kopie achter van de kijklijst. Deze kopie wordt na een jaar vernietigd. De kopie wordt bewaard in een afgesloten kast.
- Het is mogelijk dat ouder(s) het niet helemaal eens zijn met de beschreven bevindingen omdat het kind volgens hen thuis ander gedrag vertoont dan op de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf. Om deze reden is er op de laatste bladzijde van de kijklijst ruimte voor aanvullingen van de ouder(s) met betrekking tot het gedrag thuis.

¹ wanneer gesproken wordt over ouder(s) worden de wettelijke vertegenwoordigers van het kind bedoeld. Overal waar leidster en zij staat kan ook leider en hij worden gelezen.

Note: alhoewel de kijklijst in eerste instantie is bedoeld voor de overdracht van gegevens van peuterspeelzaal/kinderdagverblijf naar de basisschool kan de kijklijst ook gebruikt worden voor de overdracht van de ene peuterspeelzaal/kinderdagverblijf naar de andere peuterspeelzaal/kinderdagverblijf binnen de gemeente. In dat geval is de ontvanger niet de basisschool. Daar waar in dit document basisschool staat moet dan kinderdagverblijf of peuterspeelzaal gelezen worden. Voor de leesbaarheid van dit document staat als standaard ontvanger (de leerkracht van) de basisschool genoemd.

- De kijklijst is bedoeld om als leidster/pedagogisch medewerker en ouder(s) aan het eind van de voorschoolse periode ervaringen uit wisselen over het kind en dit over te dragen aan de basisschool. Het is niet de bedoeling om met deze lijst naar professionele hulpverleners te gaan. Problemen met betrekking tot de ontwikkeling van het kind worden vooraf met de ouder(s) besproken.
- Na het invullen van de kijklijst kan op verzoek van leidster/pedagogisch medewerker of de ouder(s) een gesprek plaats vinden over de kijklijst. Indien er geen gesprek plaats vindt krijgen de ouders de kijklijst mee naar huis om te lezen, te ondertekenen en weer in te leveren op de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf.
- De leidster/pedagogisch medewerker zorgt ervoor dat de kijklijst naar de betreffende leerkracht van de basisschool gestuurd wordt. Voor de volledigheid worden zowel de naam van de directeur als de leerkracht van groep 1 als geadresseerde genoemd. Op de envelop komt 'vertrouwelijk' te staan.

3. Algemene richtlijnen voor het invullen

Hieronder staan praktische tips te gebruiken bij het invullen van de kijklijst.

Het ontwikkelingbeeld

Het ontwikkelingsbeeld bestaat uit een aantal uitspraken waarmee de ontplooiing van verschillende ontwikkelingsaspecten kunnen worden beschreven. Alle uitspraken zijn positief geformuleerd. Er wordt dus niet gesproken over wat het kind *niet* kan. Een voorbeeld: *het kind voelt zich in de groep op zijn gemak*.

Er zijn drie mogelijkheden om aan te geven in hoeverre de uitspraak op het kind van toepassing is of, anders gezegd, in welke ontwikkelingsfase het kind zich bevindt. De drie mogelijkheden zijn zo geformuleerd dat de ontwikkeling van het kind wordt beschreven zonder een oordeel te vellen.

- geeft aan dat aspect zich (langzaam) begint te ontwikkelen
- geeft aan dat aspect nog in ontwikkeling is
- geeft aan dat dit aspect volledig of 'zo goed als' is ontwikkeld.

Wees niet te voorzichtig met het aankruisen van de eerste en laatste mogelijkheid. Als uit terughoudendheid of onzekerheid te vaak voor de middelste mogelijkheid wordt gekozen geeft de kijklijst geen goede indruk van de ontwikkeling van het kind. In het kopje 'opmerkingen' en bijzonderheden kan een korte toelichting gegeven worden.

Om gemakkelijker de juiste keuze te kunnen maken volgen hieronder per ontwikkelingsaspect concrete voorbeelden. De voorbeelden zijn bedoeld om meer houvast te geven bij het beschrijven van de ontwikkeling van het kind. Het is niet de bedoeling om de voorbeelden letterlijk op te vatten.

Sociaal-emotionele ontwikkeling

Wennen

- het kind heeft vaak moeite met nieuwe situaties
- het kind kan na enige tijd wennen in nieuwe situaties
- het kind heeft meestal weinig moeite met nieuwe situaties

Welbevinden

- het kind voelt zich vaak niet op zijn gemak in de groep; het is bijvoorbeeld angstig, huilerig of lusteloos
- het kind voelt zich redelijk op zijn gemak
- het kind voelt zich in de groep zichtbaar op zijn gemak; het is blij en opgewekt

Sociaal gedrag

- het kind toont weinig belangstelling voor andere kinderen en speelt graag alleen.
- het kind zoekt wel aansluiting, maar heeft nog moeite met samenspelen
- het kind maakt gemakkelijk contact met andere kinderen en het kan goed samen spelen

Aandacht vragen

- het kind heeft veel aandacht van de leidster/pedagogisch medewerker nodig en probeert om die aandacht meteen te krijgen
- het kind kan niet lang (minder dan ± 5 minuten) zonder aandacht, maar het kan wel even wachten als de leidster/pedagogisch medewerker geen tijd heeft
- het kind kan zich goed redden zonder extra aandacht van de leidster/pedagogisch medewerker

Omgaan met regels

- het kind houdt zich vaak niet aan de regels en krijgt daardoor conflicten met andere kinderen
- het kind heeft nogal moeite met het hanteren van de regels
- het kind houdt zich over het algemeen goed aan de groepsregels

Zelfstandigheid

- het kind is meestal afwachtend en begint zelden zelfstandig aan een activiteit
- het kind heeft soms stimulatie nodig bij een activiteit
- het kind is zelfstandig en neemt vaak het initiatief

Weerbaarheid

- het kind is weinig assertief en laat regelmatig over zich heen lopen
- het kind heeft in sommige situaties moeite om voor zichzelf op te komen
- het kind kan in verschillende situaties goed voor zichzelf opkomen

Zelfvertrouwen

- het kind heeft weinig zelfvertrouwen en twijfelt vaak aan zijn eigen doen en laten
- het zelfvertrouwen van het kind verschilt per situatie
- het kind heeft veel vertrouwen in wat het zelf kan

Motoriek

- het kind heeft weinig of geen plezier in bewegen en bewegingsspel
- het kind heeft best wel plezier in bewegen en bewegingsspel
- het kind heeft zichtbaar plezier in bewegen en bewegingsspel (bijv. rennen, springen, klimmen, fietsen)

Grove motoriek

- het kind beweegt zich meestal houterig en traag
- het kind kan zich redelijk goed bewegen.
- het kind beweegt zich behendig en soepel

Fijne motoriek

- het kind heeft nog moeite met gedetailleerde bewegingen en kan nog niet zo goed omgaan met klein materiaal
- het kind probeert kleine voorwerpen vast te houden maar dit lukt nog niet altijd
- het kind kan goed met klein materiaal omgaan; het kan kleine voorwerpen oppakken en vasthouden.

Speel- en leergedrag

Betrokkenheid bij kringactiviteiten

- het kind doet niet of nauwelijks mee met kringactiviteiten
- het kind is wel geïnteresseerd maar het doet niet actief mee met liedjes en spelletjes in de kring

- het kind toont veel betrokkenheid en doet actief mee in de kring

Nieuwsgierigheid

- het is moeilijk om de interesse van het kind te wekken; het kind durft meestal niet met nieuwe materialen te experimenteren
- na enige stimulatie toont het kind ook belangstelling voor nieuwe dingen
- het kind is nieuwsgierig naar nieuw materiaal en wil ermee experimenteren

Fantasie

- het kind komt niet tot fantasiespel; het gebruikt materiaal puur waarvoor het bestemd is
- het kind speelt redelijk fantasievol
- het kind speelt met veel fantasie; het speelt graag 'doen-alsof-spelletjes' en gaat creatief om met materiaal

Concentratie

- het kind kan zich slecht op een activiteit concentreren en reageert snel op prikkels uit de omgeving; het kind loopt regelmatig weg bij activiteiten
- het kind kan zijn aandacht wel richten op een activiteit maar het laat zich nogal eens afleiden
- het kind is intensief aan het spelen en kan zijn aandacht enige tijd (± 10 minuten) vasthouden

Doorzettingsvermogen

- het kind heeft weinig doorzettingsvermogen en geeft vrij snel op zodra iets niet lukt
- het kind maakt activiteiten meestal af maar bij frustraties heeft het kind moeite om vol te houden
- het kind heeft veel doorzettingsvermogen en maakt de gekozen activiteiten bijna altijd af; als iets niet lukt probeert het kind het steeds opnieuw

Favoriete speelgoed en activiteit

Voor de ouder(s) en de toekomstige leerkracht is het interessant te weten wat het kind op de peuterspeelzaal/het kinderdagverblijf erg leuk vond om te doen. Wanneer het kind bijvoorbeeld moeite heeft met wennen op school kan de leerkracht het kind beter op zijn gemak stellen.

Taalontwikkeling (Nederlands)

In de kijklijst komt alleen de ontwikkeling van de Nederlandse taal aan bod omdat het voor de meeste leidsters/pedagogisch medewerkers lastig of misschien onmogelijk is om de ontwikkeling van de moedertaal van allochtone kinderen te beschrijven. Als er twijfels zijn over de ontwikkeling van de moedertaal of als er wel een uitspraak over gedaan kan worden kan dit genoteerd worden bij de toelichting.

Taalbegrip

- het kind begrijpt weinig of niets van wat er gezegd wordt
- het kind begrijpt de hoofdzaken van wat er gezegd wordt maar mist de details
- het kind begrijpt goed wat er gezegd wordt

Spreekvaardigheid

- het kind kan niet of nauwelijks onder woorden brengen wat het wil vertellen; de woordenschat van het kind is beperkt.
- het kind kan wel de hoofdlijnen duidelijk maken maar het heeft moeite met de details
- het kind kan door middel van taal duidelijk maken wat het bedoelt; de woordenschat van het kind is omvangrijk.

Uitspraak

- het kind heeft een gebrekkige uitspraak en is moeilijk of niet te verstaan
- het kind is redelijk goed verstaanbaar
- het kind spreekt woorden en zinnen goed en verstaanbaar uit

Durven spreken

- het kind durft ook na aanmoediging nauwelijks iets tegen anderen te zeggen
- het kind durft na aanmoediging tegen anderen te praten
- het kind durft spontaan tegen anderen te praten; het kind vertelt graag en veel

Redzaamheid

Met redzaamheid wordt hier fysieke redzaamheid bedoeld. De sociale en emotionele kanten van redzaamheid zijn opgenomen in de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Bij redzaamheid is zelfvertrouwen en reeds opgedane ervaringen een sterk bepalende factor.

Aan- en uitkleden

- het kind heeft nog veel hulp nodig bij het aan- en uitkleden
- het kind probeert om zich zelfstandig aan en uit te kleden en het heeft nog hulp nodig
- het kind kan zich zelfstandig aan- en uitkleden (met uitzondering van moeilijke sluitingen zoals knopen en ritsen)

Schoenen aan- en uittrekken

- het kind heeft nog veel hulp nodig bij het aan- en uittrekken van zijn schoenen
- het kind probeert om zelfstandig de schoenen aan en uit te trekken maar heeft nog hulp nodig
- het kind kan zijn schoenen zelfstandig aan- en uittrekken

Zindelijkheid

- het kind is nog niet zindelijk en heeft hulp nodig op de wc
- het kind geeft zelf aan wanneer het naar de wc moet maar heeft nog wat hulp nodig
- het kind is zindelijk en gaat zelfstandig naar de wc

Handen wassen

- het kind kan nog niet zijn handen zelf wassen en heeft veel hulp nodig
- het kind probeert zelfstandig zijn handen te wassen maar heeft nog hulp nodig
- het kind kan zelfstandig zijn handen wassen

Eten en drinken

- het kind kan nog niet zelfstandig eten maar heeft veel stimulatie en hulp nodig
- het kind probeert zelfstandig zijn eten en drinken op te eten maar heeft nog hulp nodig
- het kind kan zelfstandig zijn eten en drinken opeten

Opruimen

- het kind kan nog niet zelfstandig opruimen en heeft veel hulp nodig
- het kind probeert zelfstandig op te ruimen maar heeft nog wel hulp en stimulatie nodig
- het kind ruimt zelfstandig zijn speelgoed op en hoeft niet gestimuleerd te worden

4. Tips voor gesprek met de ouder(s) over de kijklijst

Aan het begin van het gesprek vertelt de leidster/pedagogisch medewerker welke indruk zij van het kind heeft gekregen. Het is goed mogelijk dat ouder(s) thuis ander gedrag van hun peuter zien en daarom verrast zijn over de bevindingen. Als het nodig is kan uitgelegd worden dat de kijklijst geen beoordelingsformulier of rapport is. Het is niet erg als een kind bepaalde dingen nog niet kan. Ieder kind ontwikkelt zich op zijn eigen manier en niet “volgens het boekje”. Wanneer ouders met weerstand reageren is het belangrijk te vragen waarom zij het niet met de bevindingen eens zijn. Geef ouder(s) het gevoel dat zij gerespecteerd worden, dat hun mening telt. Het kopje “aanvullingen van de ouder(s)” kan samen ingevuld worden.